

080. Bijbelstudie over A PARADEIS - HET PARADIJS - GAN EDEN

גן־עדן

Het overlijden van mijn oudste zoon Siegfried heeft bij mij, evenals bij ontelbare andere mensen, een aantal elementaire vragen opgeroepen. Vragen als: Waar is Siegfried nu? In het graf of in de hemel? Heeft er een scheiding plaats gevonden tussen lichaam, ziel en geest of rusten alle drie in een slaapachtige toestand tot de dag der opstanding in het graf? Als Siegfried echter in de hemel is, wat moet ik dan daaronder verstaan? Wáár is dat dan? Is de hemel daadwerkelijk het einddoel van onze reis? Is het wel de bedoeling dat de ziel eerst naar de hemel gaat, daar een poosje blijft, bij de opstanding terugkeert naar de aarde, daar gedurende het duizendjarige vrederijk blijft om vervolgens weer terug te keren naar de hemel? Wat zou het nut zijn van dit "heen en weer"? En tenslotte de laatste vragen: als het G'ds bedoeling was dat de mens voor eeuwig bij Hem in de hemel zou wonen, waarom heeft Hij dan überhaupt de aarde geschapen? Die zou dan toch volstrekt overbodig zijn geweest? En hoe zit het met het Paradijs? Was dat hier op aarde of ergens in de hemel? Deze vragen hebben mij maandenlang bezig gehouden en ik heb ze in gebed bij Adonai gebracht. De antwoorden hierop heeft de Eeuwige mij gegeven door het nauwkeurig bestuderen van de Joodse geschriften. Deze antwoorden zijn dermate belangrijk voor mijn en ook uw geloofsleven, dat ik heb besloten om ze tot het onderwerp van deze bijbelstudie te maken.

G'ds oorspronkelijke bedoeling

De Heilige, geprezen zij Hij, is de Schepper en de Bestuurder van het heelal. Hij maakte en onderhoudt alles naar een weloverwogen plan. De mens werd geschapen naar G'ds beeld, naar Zijn gelijkenis, bestaande uit dezelfde drie delen als Hijzelf, namelijk: Ziel, Geest en Lichaam! G'd is één! Vader, Zoon en Heilige Geest zijn geen drie personen en zo zou ook niemand van ons beweren dat Adonai de mensen geschapen heeft als wezens die uit drie verschillende personen zijn samengesteld, maar een ieder van ons, u en ik, heeft een ziel, een geest en een lichaam. Een mens heeft echt alle drie delen nodig om een volledig persoon te kunnen zijn en om optimaal te kunnen functioneren. Elk deel heeft namelijk zijn eigen functie en daarom is een persoon alleen met het zichtbare deel, het lichaam, niet compleet zonder de twee onzichtbare delen, de ziel en de geest, wants slechts alle drie delen bij elkaar vormen pas de éénheid die wij in het Sh'ma Yisra'el belijden. Het Hebreeuwse woord אֶחָד Echad in deze Joodse geloofsbelijdenis, geeft namelijk een samengestelde éénheid aan en daarom belijden wij met de woorden יי אֶחָד Adonai Echad [de Eeuwige is één] de samengestelde éénheid van Vader, Zoon en Geest! Zo heeft G'd de mens naar Zijn beeld, naar Zijn gelijkenis geschapen. Het was Zijn bedoeling, dat de mens gevormd zou worden naar het g'ddelijk evenbeeld van Zijn Maker, begaafd met wijsheid en kennis en volmaakte heerlijkheid. De Almachtige onthield de mens echter van de kennis van het kwade en schonk hem de onvermengde kennis van het goede, want Hij wilde niet dat de mens kennis zou maken met het kwade. Vandaar het gebod om niet te eten van de boom der kennis van goed en kwaad. De Schepper wenste, dat de mens gespaard zou blijven voor de droeve ervaringen van het kwade, waardoor het levensgeluk zou verduisterd worden. De mens heeft de boom der kennis ook helemaal niet nodig, want alles krijgt hij door de Boom des Levens. Maar reeds toen gaf de Eeuwige de mens een vrije keuze om wel of niet te gehoorzamen. Het was Zijn plan dat de mensen in onverduisterd geluk en vrede voor eeuwig in dit Paradijs op aarde met al haar schoonheid en rijkdom aan mineralen en kostbaarheden en natuurwonderen zouden leven, in volkomen harmonie met elkaar en de dierenwereld: *“En G'd zeide: Laat Ons mensen maken naar Ons beeld, als Onze gelijkenis, opdat zij heersen over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over het vee en over de gehele aarde en over al het kruipend gedierte, dat op de aarde kruipt. En G'd schiep de mens naar Zijn beeld; naar G'ds beeld schiep Hij hem; man en vrouw schiep Hij hen. En G'd zegende hen en G'd zeide tot hen: Weest vruchtbaar en wordt talrijk; vervult de aarde en onderwerpt haar, heerst over de vissen der zee en over het gevogelte des hemels en over al het gedierte, dat op aarde kruipt. En G'd zeide: Zie, Ik geef u al het zaaddragend gewas op de gehele aarde en al het geboomte, waaraan zaaddragende vruchten zijn; het zal u tot spijsz dienen. Maar aan al het gedierte der aarde en al het gevogelte des hemels en al wat op aarde*

kruipt, waarin leven is, geef Ik al het groene kruid tot spijs; en het was alzo.” **Surinaams:** “Now Gado taki so: Kon meki Wi meki libisma leki wan prenty fu Wi, a mu abi a fasi fu Wi. Den mu basi den fisi na den watra, sosrefi tu den fowru na loktu nanga ala den someni meti na gron. Den mu basi heri grontapu nanga ala den someni libisani di e kroipi na gron na alape. Ne Gado meki libisma leki wan prenty fu Ensrefi. A meki man nanga uma. Dan Gado blesi den, A taigi den taki: Meki pikin, un mu kon furu. Meki grontapu kon furu nanga unu, un mu poti en na un ondro. Un mu de basi fu den fisi na watra, den fowru na loktu nanga ala den meti na gron. Gado taki: Luku, Mi gi unu ala gruntu nanga wiwiri di e meki siri nanga ala den froktubon fu heri grontapu. Na den dati un mu nyan. Ma ala den meti fu grontapu, ala den fowru na loktu nanga ala den libisani di e kroipi na gron Mi e gi ala grasi nanga ala grun wiwiri, meki den nyan den dati. We, na so a ben de tu.” **Hindoestaans:** “Tab U bolis: Áw Hamlog apane ner insán banái ja. Usabhan ke cáhi sab páni, bádar aur dharti ke janáwar ke sardár kare ke. Aur U apane ner insán ke banáis, usabke jaise marat aur aurat ke banáis. U ulogke ásir-bát deike bolis ki: Tulogke bál-baccan hoike dher se how. Dharti par sagaro ja aur ráj caláw. Aur machari, cirai aur dusar janáwar ke dekh-bháal kar. Sun, tulog sab bia wála plansu aur phal khái sake hai. Aur sab janáwar aur cirai sab hariar plansu khái sake hai.” **Javaans:** “Gusti Elohim banjur ngandika: Mara Kita akarya manungsa kang mirib gambar lan pasemon Kita, iku pada nguwasanana iwak ing segara, manuk ing awang-awang, lan kewan ingon tuwin bumi iki kabèh sarta marang sarupané kewan kang gumrèmèt ana ing bumi. Gusti Elohim tumuli nitahaké manungsa miturut gambaré, anggoné nitahaké mirib gambaring Elohim, lanang karo wadon anggoné nitahaké. Tumuli padha diberkahi lan dipangandikani: Padha bebranahana lan tangkar-tumangkara; ngebakana bumi lan telukna. Iwak ing segara lan manuk ing awang-awang sarta sakabehing sato-kewan kang rumangkang ana ing bumi iku padha sira kuwasanana. Karomanèh pangandikané Gusti Elohim: Lah ta sira iku padha Sunparingi sarupané thethukulan ing salumahing bumi kang mawa wiji lan sarupané witwitan kang metokaké woh mawa wiji, iku dadia panganira. Nanging sakehing sato-kewan ing bumi lan sakehing manuk ing awang-awang tuwin samubarang kang rumangkang ana ing bumi, kang kadunungan nyawa, iku Sunparingi tetuwuhan ijo kang dadi pakané. Banjur iya kelakon mangkono.” (בראשית B’reshit [Genesis] 1:26-30). “Voorts plantte de Eeuwige G’d een hof in Eden (גן־עֵדֶן Gan-Eden), in het Oosten, en Hij plaatste daar de mens, die Hij geformeerd had. Ook deed de Eeuwige G’d allerlei geboomte uit de aardbodem opschieten, begeerlijk om te zien en goed om van te eten; en de Boom des Levens (עֵץ הַחַיִּים Etz haChayim) in het midden van de hof, benevens de boom der kennis van goed en kwaad (עֵץ הַדַּעַת טוֹב וָרָע Etz haDa’at tov vaRa’a).” **Surinaams:** “Now Masra Gado seti wan dyari na Eden na a sei pe son e opo, drape A poti a libisma di A meki. Dan Masra Gado meki ala sortu bon gro, bon di switi na ai, bon di bun fu nyan. Na mindri fu a dyari A poti a bon di e gi sma libi sondo kba nanga a bon di e meki sma sabi san na bun nanga ogri.” **Hindoestaans:** “Tab Prabhu Parmeswar Israel des se purab kait Edan me ek barhia jagaha banáis aur adamia ke huwa par legail. Aur U sab rakam ke mitha phal ke per dharti me se utpan howáis. I sab suggar dekhát raha. Tab jagaha ke bic me u ek per bois jaun insán ke jiwani dei sakat. Tab U bhi ek per bois jaun ke dwára insán accháí aur kharábi ján sakat.” **Javaans:** “Karodené Gusti Elohim yasa patamanan ana ing tanah Eden ing sisih wetan; ana ing kono anggoné mapanaké manungsa kang wus kadamèl mau. Gusti Elohim banjur nukulaké wit-witan rupa-rupa saka ing bumi, kang asri dinèlèng lan betyik kanggo pangan, mangkono uga wit panguripan ana ing satèngahing patamanan, sarta manéh wit pangawruhing betyik lan ala.” (בראשית B’reshit [Genesis] 2:8-9). “En de Eeuwige G’d nam de mens en plaatste hem in de hof van Eden, om die te bewerken en te bewaren. En de Eeuwige G’d legde de mens het gebod op: Van alle bomen in de hof moogt gij vrij eten, maar van de boom der kennis van goed en kwaad, daarvan zult gij niet eten, want ten dage, dat gij daarvan eet, zult gij voorzeker sterven. En de Eeuwige G’d zeide: het is niet goed, dat de mens alleen zij. Ik zal hem een hulp maken, die bij hem past. En de Eeuwige G’d formeerde uit de aardbodem al het gedierte des velds en al het gevogelte des hemels. Ook bracht Hij het tot de mens al het gedierte des velds en al het gevogelte des hemels. Ook bracht Hij het tot de mens, om te zien hoe deze het noemen zou; en zoals de mens elk levend wezen noemen zou, zo zou het heten. En de mens gaf namen aan al het vee, aan het gevogelte des hemels en aan al het gedierte des velds, maar voor zichzelf vond hij geen hulp, die bij hem paste. Toen deed de Eeuwige G’d een diepe slaap op de mens vallen; en terwijl deze sliep, nam Hij een van zijn ribben en sloot haar plaats toe met vlees. En de Eeuwige G’d bouwde de rib, die Hij uit de mens genomen had, tot een vrouw, en Hij bracht haar tot de mens. Toen zeide de mens: Dit is nu eindelijk been van mijn gebeente en vlees van

mijn vlees; deze zal “mannin” (אִשָּׁה Isha) heten, omdat zij uit de man (אִישׁ Ish) genomen is. Daarom zal een man zijn vader en zijn moeder verlaten en zijn vrouw aanhangen en zij zullen tot één vlees zijn. En zij beiden waren naakt, de mens en zijn vrouw, maar zij schaamden zich voor elkander niet.” **Surinaams:** “Now Masra Gado teki a libisma, A poti en na ini a dyari fu Eden fu wroko en, sosrefi tu fu luku en bun. Dan Masra Gado taigi libisma taki: Yu kan nyan fa yu wani fu ala den bon di de ini a dyari. Ma fu a bon di e meki libisma sabi san na bun nanga ogri, fu en dati yu no mag fu nyan, bika a dei di yu sa nyan fu en, yu sa dede futru. Dan now Masra Gado taki: A no bun taki libisma e tan en wawan. Mi sa meki wan trawan di sa de wan yepi gi en di e fiti en. Masra Gado teki doti fu gron, meki ala den meti fu sabana nanga ala den fowru fu loktu. Now A tyari den kon gi a libisma fu si sortu nen a ben sa gi den. Dan fa a libisma ben sa kari ala den libisani, na so den nen ben sa de. So libisma gi ala den meti fu kweki den nen, sosrefi tu den fowru di e frei nanga ala den meti fu busi. Ma gi ensrefi a no feni wan yepi di ben fiti en. Dan Masra Gado meki a libisma sribi wan dipi sribi. Di a ben e sribi so, A puru wan fu en lebrityi, dan A tapu a presi pe A puru en nanga meti. Now Masra Gado meki wan umasma fu a lebrityi di A puru fu a libisma skin. Dan A tyari en kon gi a libisma. Di a libisma si en, a taki: Now mi e si bonyo fu mi bonyo nanga meti fu mi meti. En nen sa de umasma fu di a kmopo na mansma. Datede wan mansma sa gwe libi en papa nanga en mama, a sa de wan nanga en wefi, den sa de wan skin makandra. Den ala tu ben de nanga sososkin, a man nanga en wefi, ma den no ben syen gi makandra.” **Hindoestaans:** “Tab Prabhu Parmeswar insán ke Eden ke barhia jagaha me legail kheti kare ke aur dekh-bhál kare ke. U ose bolis ki: Tu i jagaha ke sab per ke phal khái sakihe. Baki u per jaun ke dwára tu accháí aur kharábi ján sakihe, ekar phal na khaihe. Jab tu tabbo khaihe, tab tu jarur se mar jaihe. Aur U apane me bolis: Na thik hai ki ádmi akel rahi. Ham okar ner koi ke banábe jaun oke háth dei. Tab U matti me se sab janáwar aur cirai banáike Adam ke lage láis. U mángat raha jáne kaise u usabke boláwat. Aur jaise u ulogke boláwat, oisane ulogke nám ahat. Adamia aisane karis. Baki u apane ner koi ke na páis oke háth dewe ke. Tab Parmeswar oke gahira nind me karis, okar dehi me se ekgo pajari níkarke bandh kar deis, aur pajari se ek aurat banáis. Tab u oke Adam ke lage láis. Tab ádmi bolis: Are, ehi to hamare ner hai! Okar dehi jaise hamár wála hai. Bolis: U marat me se banáwal gail hai, ohi se ham oke ‘aurat’ boláb. I sab bát ke matlab hai ki ek ádmi ápan mái-báp se alag hoike ápan aurat se ek hoi. Duno paráni nange raha, baki usabke tabbo saram na lagat raha.” **Javaans:** “Gusti Elohim mundhut manungsa mau kapapanaké ana ing patamanan Eden kakarsakaké ngolah lan ngreksa, sarta Gusti Elohim banjur paring dhawuh marang manungsa mangkené: Sawarnané wohing wit-witan ing patamanan iki kena sira pangan ing sasenengira, nanging wit pangawruhing betyik lan ala iku wohé aja sira pangan. Dené samangsa sira mangan wohé, mesthi sira bakal mati. Karomanèh ana pangandikané Gusti Elohim mangkené: Ora prayoga manungsa iku yen ijen baé. Sungkaryakné rowang kang sembada dadi jodhoné. Nalika Gusti Elohim wus karya sarupané sato-kewan ing ara-ara lan sarupané manuk ing awang-awang saka lemah, banjur padha ditekakaké ana ing sangarepé manungsa, karsané supaya pirsá kapriyé anggoné bakal njènèngaké, lan jènèng kang diwenehahé manungsa marang sadhengah kang urip mau, iya iku dadia jènènge. Mangkono dadine manungsa menèhi jènèng marang sarupané sato-kewan lan manuk ing awang-awang apadené marang sarupané sato ing ara-ara; mung manungsa kang durung duwé rowang kang sembada dadi jodhone. Nuli Gusti Elohim ndadekaké manungsa turu kepati, lan sajroné turu dipundhut igané siji, dené tilas panggonané balung iga mau di-iséni daging. Iga kang kapundhut saka ing manungsa mau banjur diwangun dening Gusti Elohim dadi wong wadon, banjur diajokaké marang ing ngarepé manungsa. Ing kono pangutyapé manungsa: Yaiki balung saka balungku lan daging saka dagingku, iku kaaranana wadon, awit kajupuk saka kang lanang. Mulané wong lanang bakal ninggal bapa-biyunge lan rumaket marang bojoné, sarta sakaroné iku bakal dadi daging siji. Anadené manungsa lan bojoné sakaroné iku padha wuda, nanging ora rumangsa isin.” (בראשית B'reshit [Genesis] 2:15-25). Met het oog op deze Parasha schreef Sha'ul in de verzen 7-9, hoofdstuk 11, van zijn eerste brief aan de Korinthiërs over de man: “Hij is het beeld en de heerlijkheid G'ds, maar de vrouw is de heerlijkheid van de man. Want de man is niet uit de vrouw, maar de vrouw uit de man. De man is immers niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om de man.” **Surinaams:** “Wan mansma no mus tapu en ede. Bika en na wan prentyi fu Gado, èn a mus gi Gado glori. Ma a umasma mus gi en masra glori. Bika Gado no teki a frow fu meki wan mansma, ma A teki wan mansma fu meki wan frow. Gado no ben meki a man fu a uma ede, ma na a uma A ben meki fu a man ede.” **Hindoestaans:** “Baki ek ádmi ke na cáhi muri tope ke. U Parmeswar ke jariye se sab se barka wála hai, aur oke to dekháwe ke cáhi ki Parmeswar ketana máhán hai. Aur ek aurat kuch orhe se dekháwe hai ki okar ádmi ketana

barka hai. Pahila aurat to ek mardána me se banáwal gail hai aur na mardána aurat me se. Aur mardána na aurat khátin banáwal gail hai, baki aurat mardána khátin.” **Javaans:** “Wong lanang ora usah nganggo kudung, awit wong lanang kuwi ngétokké rupa lan kwasané Gusti Elohim. Nanging wong wédok ngétokké kwasané wong lanang. Awit, ora wong lanang sing digawé sangka wong wédok, nanging wong wédok sangka wong lanang. Semono uga, ora wong lanang digawé kanggo wong wédok, nanging wong wédok kanggo wong lanang.” - De man is dus het beeld en de heerlijkheid van G'd, de zichtbare vertegenwoordiger van de heerschappij en het glorieus gezag, dat de Eeuwige over de wereld heeft. Dat is niet gering! De heerlijkheid van G'd, in het Grieks $\delta\omicron\varsigma\alpha \Theta\epsilon\omicron\upsilon$ doxa Theou, wil zeggen “dat wat G'd verheerlijkt, dat wat Hem tot eer strekt”. Het is de man, die aan het hoofd van de lagere schepping gesteld is, en daarom draagt hij de gelijkenis van G'd, die dan ook van hem verwacht dat hij de kenmerken en eigenschappen van Zijn wezen vertoont. De vrouw is op haar beurt $\delta\omicron\varsigma\alpha \alpha\nu\delta\rho\omicron\varsigma$ doxa andros, de heerlijkheid van de man, omdat zij uit en om hem werd geschapen. Zij is zijn vertegenwoordigster. Dat wil niet zeggen dat zij niet ook de vertegenwoordigster van G'd zou zijn, maar zij is het wel in de tweede plaats. Zij is het beeld G'ds, voor zover zij het beeld van de man is; want de man is niet uit en omwille van de vrouw geschapen, maar de vrouw uit en omwille van de man. De man is eerst geschapen, en tot hoofd van de aardse schepping gesteld, en de vrouw is gemaakt uit de man; een afschijnsel van zijn heerlijkheid; de meerdere van alle aardse schepselen, maar in onderwerping aan haar man, en die eer ontlenende aan hem, uit wie zij gemaakt werd tot zijn hulp”. Dat betekent natuurlijk niet, dat een man zijn vrouw nooit hoeft te helpen. Integendeel! Hij zal haar uit liefde helpen zoveel en waar hij maar kan. Maar dat verandert niets aan het feit, dat de volgorde waarin, de wijze waarop en de reden waarom G'd man en vrouw heeft geschapen, een zekere rangorde inhoudt, en die moeten wij goed vasthouden omdat er krachten aan het werk zijn die de g'ddelijke scheppingsorde willen omdraaien. Chava [Eva] is geschapen ter wille van Adam en niet andersom, maar in de wereld om ons heen wint de emancipatiebeweging steeds meer terrein, óók in de kerk en in de synagoge! Men wil breken met deze verzen uit G'ds woord, en dat lukt aardig, want als je goed om je heen kijkt zie je steeds vaker dat de vrouw het hoofd van de man lijkt te worden, vooral hier in Nederland! Dat dit in de wereld gebeurt, is niet vreemd, maar het feminisme heeft helaas ook haar invloed op de gelovigen, denk maar aan de feministische theologie. Zowel in deze kringen alsook in het liberale Jodendom is er overigens reeds vele jaren hevig verzet tegen de mannelijke termen waarmee G'd in de bijbelvertalingen wordt aangeduid, terwijl G'd volgens hun opvattingen net zo goed vrouwelijk of sexe-neutraal zou kunnen zijn. Sommigen gaan daarom zelfs zover om voor een verandering van het “onze Vader” in “onze Ouder” te pleiten. Dat deze gedachtegang onjuist en zelfs onbijbels is blijkt uit het feit dat G'd in eerste instantie slechts de man heeft geschapen naar Zijn beeld en niet de vrouw. Zij werd pas later aan hem toegevoegd. Als G'd vrouwelijk zou zijn, dan zou Hij logischerwijs eerst de vrouw geschapen hebben en niet andersom. Daarom is het zo belangrijk om goed op de details te letten bij het lezen van de Bijbel. In de verzen 11 en 12 van 1 Kor. 11 gaat Sha'ul verder: “En toch, in de Eeuwige is evenmin de vrouw zonder man iets, als de man zonder vrouw. Want gelijk de vrouw uit de man is, zo is ook de man door de vrouw; alles is echter uit G'd.” **Surinaams:** “Ma na ini Masra a umasma no de noti sondro a mansma, èn a mansma no de noti sondro a umasma. Bika leki fa Gado teki a man fu meki a frow, na so umasma e meki mansma tu. Ma na Gado meki ala sani.” **Hindoestaans:** “Tabbo Prabhu ke rasta par aurat aur mardána sanghe cale hai. Ekgo aurat bina ádmi pura na hai aur ekgo ádmi bina aurat bhi pura na hai. Aurat mardána me se banáwal gail raha, baki mardána aurat me se paida howe hai. Aur sab cij Parmeswar me se utpan howe hai.” **Javaans:** “Nanging para sedulur, ing uripé awaké déwé sing dadi wong messiaans, wong wédok mbutuhké wong lanang lan wong lanang mbutuhké wong wédok. Awit kaya enggoné wong wédok sing ndisik déwé gawéané sangka wong lanang, semono uga wong lanang metuné sangka wong wédok lan sembarang kabèh metuné sangka Gusti Elohim.” - Man en vrouw werden geschapen om tot een zegen voor elkaar te zijn en dat zij beiden in onderlinge harmonie de Eeuwige mogen dienen. Gelijk het de wil van G'd is dat de vrouw haar plaats weten zal, zo is het ook Zijn wil, dat de man zijn macht niet misbruiken zal. Wanneer zij zich dat beiden bewust zijn, in alles rekening houden met G'ds geboden en het verlangen hebben om niet besmet door de tijdgeest de spoedige wederkomst van Yeshua te verwachten, zal het juiste evenwicht in hun onderlinge verhouding geen problemen geven, maar juist vrede en harmonie in het huwelijk en in de gemeente tot gevolg hebben. Onze Schepper heeft het in Zijn liefdevolle voorzienigheid zó bepaald, dat “in HEM” de één niet zonder de ander kan, want het is niet goed dat de mens alleen is, en dat geldt zowel voor de man alsook voor de vrouw.

Het eerste Paradijs

Adam en Chava [Eva] hebben dit ongestoorde geluk, de ware heilstaat, een echt luilekkerland, waar zij aan niemand waren onderworpen dan aan hun Schepper - iets waarvan wij alleen maar kunnen dromen - echt gekend en doorleefd. TeNaCH [het z.g. Oude Testament] noemt het גן־עֵדֶן Gan-Eden, de hof van Eden. Het Hebreeuwse woordje עֵדֶן Eden heeft de betekenis van gelukzaligheid, genot, verrukking en lustgevoel. Daarom kan de uitdrukking "Hof van Eden" ook worden weergegeven als "Lusthof". De Griekse vertaling van de Hebreeuwse Bijbel, de Septuaginta, noemde het παραδεισος Paradeisos, Dit woord, dat van Perzische oorsprong is (Pairida'eza), betekent eveneens lusthof of park en komt als פֶּרְדֵּס Pardes voor in enkele jonge teksten van TeNaCH, namelijk קהלת Qohelet [Prediker] 2:5 en שיר השירים Shir haShirim [Hooglied] 4:13 alsook in החדשה B'rit haChadasha [het Nieuwe Testament]: 2 Korinthiërs 12:4. Daarvan is uiteindelijk het Nederlandse "Paradijs" afgeleid. Het volbrengen van G'ds wil was het hoogste geluk voor de mens. De dierbaarste snaren van de ziel waren afgestemd op de muziek der hemelse wezens, en geen wanklank werd er vernomen. Er was harmonie, vreugde en dankbare herinnering en bewondering onder alle schepselen van de Eeuwige. Wij weten niet hoe lang deze staat van waarachtig geluk heeft geduurd. Het kan eeuwen geduurd hebben, misschien zelfs wel duizenden jaren. De mens was toen immers nog niet sterfelijk. Tijd speelde nog geen enkele rol. Maar er kwam toch een einde aan dit aardse Paradijs. De mens maakte de verkeerde keuze. In plaats van Zijn Schepper te gehoorzamen deed hij hetgeen verboden was: *"De slang nu was het listigste van alle dieren des velds, die de Eeuwige G'd gemaakt had; en zij zeide tot de vrouw: G'd heeft zeker gezegd: Gij zult niet eten van enige boom in de hof? Toen zeide de vrouw tot de slang: Van de vrucht van het geboomte in de hof mogen wij eten, maar van de vrucht van de boom, die in het midden van de hof staat, heeft G'd gezegd: Gij zult daarvan niet eten noch die aanraken; anders zult gij sterven. De slang echter zeide tot de vrouw: Gij zult geenszins sterven, maar G'd weet, dat ten dage, dat gij daarvan eet, uw ogen geopend zullen worden, en gij als G'd zult zijn, kennende goed en kwaad. En de vrouw zag, dat de boom goed was om van te eten, en dat hij een lust was voor de ogen, ja, dat de boom begeerlijk was om daardoor verstandig te worden, en zij nam van zijn vrucht en at, en zij gaf ook haar man, die bij haar was, en hij at. Toen werden hun beider ogen geopend, en zij bemerkten, dat zij naakt waren; zij hechtten vijgebladeren aaneen en maakten zich schorten. Toen zij het geluid van de Eeuwige G'd hoorden, die in de hof wandelde in de avondkoelte, verborgen de mens en zijn vrouw zich voor de Eeuwige G'd tussen het geboomte in de hof. En de Eeuwige G'd riep de mens tot Zich en zeide tot hem: Waar zijt gij? En hij zeide: Toen ik Uw geluid in de hof hoorde, werd ik bevreesd, want ik ben naakt; daarom verborg ik mij. En Hij zeide: Wie heeft u te kennen gegeven, dat gij naakt zijt? Hebt gij van de boom gegeten, waarvan Ik u verboden had te eten? Toen zeide de mens: De vrouw, die Gij aan mijn zijde gesteld hebt, die heeft mij van de boom gegeven en toen heb ik gegeten. Daarop zeide de Eeuwige G'd tot de vrouw: Wat hebt gij daar gedaan? En de vrouw zeide: De slang heeft mij verleid en toen heb ik gegeten. Daarop zeide de Eeuwige G'd tot de slang: Omdat gij dit gedaan hebt, zijt gij vervloekt onder al het vee en onder al het gedierte des velds; op uw buik zult gij gaan en stof zult gij eten, zolang gij leeft. En Ik zal vijandschap zetten tussen u en de vrouw, en tussen uw zaad en haar zaad; dit zal u de kop vermorzelen en gij zult het de hiel vermorzelen. Tot de vrouw zeide Hij: Ik zal zeer vermeerderen de moeite uwer zwangerschap; met smart zult gij kinderen baren en naar uw man zal uw begeerte uitgaan, en hij zal over u heersen. En tot de mens zeide Hij: Omdat gij naar uw vrouw hebt geluisterd en van de boom gegeten, waarvan Ik u geboden had: Gij zult daarvan niet eten, is de aardbodem om uwentwil vervloekt; al zwoegende zult gij daarvan eten zolang gij leeft, en doornen en distelen zal hij u voortbrengen, en gij zult het gewas des velds eten; in het zweet uws aanschijns zult gij brood eten, totdat gij tot de aardbodem wederkeert, omdat gij daaruit genomen zijt; want stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren. En de mens noemde zijn vrouw חַוָּה Chava [Eva], omdat zij de moeder van alle levenden is geworden. En de Eeuwige G'd maakte voor de mens en voor zijn vrouw klederen van vellen en bekleedde hen daarmee. En de Eeuwige G'd zeide: Zie, de mens is geworden als Onzer een door de kennis van goed en kwaad; nu dan, laat hij zijn hand niet uitstrekken en ook van de Boom des Levens nemen en eten, zodat hij in eeuwigheid zou leven. Toen zond de Eeuwige G'd hem weg uit de hof van Eden om de aardbodem te bewerken, waaruit hij genomen was. En Hij verdreef de mens en Hij stelde ten oosten van de hof van Eden de כְּרֻבִּים k'ruvim [cherubs] met een flikkerend zwaard, dat zich heen en weer wendde, om de weg tot de*

Boom des Levens te bewaken!” **Surinaams:** “Sneki ben de a moro koni wan fu ala den meti di Masra Gado ben meki. Wan dei a taigi a uma taki: A de so, taki Gado taki, yu no mu nyan fu no wan bon na ini a dyari? A uma piki a sneki taki: Wi kan nyan den froktu fu ala den bon ini a dyari. Ma fu den froktu fu a bon di de mindri a dyari Gado taki: Den dati un no mu nyan, un no mu meri den srefi, noso un sa dede. Ma a sneki taigi a uma taki: Un no sa dede kwetkweti. Ma Gado sabi, taki a dei di un sa nyan fu en, un ai sa opo, un sa de leki Gado srefi. Un sa sabi san na bun nanga ogri. Dan a uma si taki den froktu fu a bon bun fu nyan, a bon ben moi fu si, ai meki libisma e angri fu kisi koni. Now a uma puru froktu, a nyan. Sosrefi a gi en masra di ben de drape, a dati nyan tu. Dan den ai kon opo, den si taki den ben de sososkin. Den teki figabon-wiwiri meki panggi gi densrefi. Na mofoneti di wan switi kowru winti bigin wai, den yere a sten fu Masra Gado ini a dyari. Dan a man nanga en wefi go kibri gi Masra Gado na baka den bon fu a dyari. Now Masra Gado kari a man kon na En. A taki: Pe yu de? A man piki En taki: Di mi yere Yu sten ini a dyari mi kon frede fu di mi de nanga sososkin. Datede mi go kibri. Dan A aksi a man taki: Suma taigi yu taki yu de nanga sososkin? Yu nyan den froktu fu a bon fu di Mi ben taigi yu taki yu no mu nyan den? A man piki taki: A uma di Yu gi mi, en gi mi a froktu fu mi nyan. Ne mi nyan. Dan Masra Gado aksi a uma taki: San yu du? A uma piki taki: A sneki kori mi. Ne mi nyan fu a bon. Dan Masra Gado taigi a sneki taki: Fu di yu du so wan sani, Mi e fluku yu na mindri fu ala den tra meti. Yu sa kroipi na tapu yu bere, yu sa nyan doti fu gron solanga di yu e libi. So tu Mi sa meki yu nanga a uma tron feyanti, na so a sa de nanga ala yu bakapikin nanga ala a uma en bakapikin tu. Na en sa masi yu ede broko, dan yu sa beti en bakafutu. Now A taigi a uma taki: Te yu sa abi bere, Mi sa meki taki nanga muiti, nanga skin-ati yu sa meki pikin. Fu yu masra nomo yu sa angri, awinsi a sa basi yu. A taigi a man taki: Yu arki yu wefi, yu nyan fu a bon aladi Mi taigi yu, taki yu no mu nyan. Di yu du so. Mi e fluku gron. Yu heri libi langa yu sa wroko bun tranga fu feni nyan fu en. Maka nanga brantimaka sa gro na en tapu. Den grun wiwiri sa de yu nyanyan. Fu feni nyanyan yu sa wroko te a wroko e broko sweti na yu skin. So a sa de yu heri libi te na a dei di yu sa dede fu go baka na a gron pe yu kmoto. Bika na a doti di Mi ben teki meki yu, na a doti dati yu o drai go baka. Dan a man gi en wefi a nen fu חַוָּה Chava [Eva], fu di a bo de a mama fu ala libisma. Now Masra Gado teki metibuba, A meki krosi gi a man nanga en wefi, A weri en gi den. Ne Masra Gado taki: Now libisma kon tron so leki Wi, fu di den kon sabi san na bun nanga ogri. We, now den no mu kisi a okasi tu fu teki fu a bon di e gi libisma libi fu têgo. Den no mu nyan fu en, fu tan libi fu alaten. Dan Masra Gado seni den gwe kmoto fu a dyari fu Eden meki den go wroko a gron pe den ben kmoto. Na so A yagi libisma gwe. A poti kerub, dati na engel, na oostsei fu a dyari fu Eden. Den na waktiman di abi owru di e koti faya. Den e go fu a wan sei go na a tra sei. Na so no wan libisma ben kan psa fu kon na a bon di e gi sma libi fu têgo.” **Hindoestaans:** “Sab se calák janáwar jaun Prabhu Parmeswar banáis raha, u sáp raha. Tab ek din sáp aurat se bolis ki: Hamare ján me Parmeswar tulogse bolis hai ki: Tulogke na cáhi i jagaha ke ekko per ke phal khái ke. Tab aurat bolis: Na, aise na hai. Hamlog sab per ke phal khái sakila. Kháli bic wála per ke bise me u bolis hai ki: Oman se tulogke na cáhi khái ke aur bhi na chuwe ke, nahi to tulog mar jaihe. Tab u bolis: Tulog na marihe. Parmeswar jáne hai ki tulog jab oman se khaihe, tab tulogke ákhi khul jáiga. Tulog Parmeswar ghat acchái aur kharábhi ján jaihe. Tab aurat dekhis ki per ke phal accha dekha hai khái khátin. Oke u phal bahut lálíc lagal, aur khái se u gyáni hoi sakat. Bas u turke kháis, aur ápan ádmi ke bhi deis. Aur ohu bhi kháis. Tab usabke ákhi khul gail. Ulog dekhis ki nange hai aur ulogke saram áil. Tab usabhan ajir ke per ke patta se kuch banáis apane ke tope khátin. Tab sanjha ke ant me jab usab Prabhu ke áwat sunis, tab ulog per ke bic me lukái gail. Tab Prabhu Parmeswar insán ke boláis ki: Adam, tu káha báte? Tab u bolis: Jab ham tor áwáj sunli, tab ham derái gaili. Ham to nange báti, ohi se ham lukái gaili. Tab U puchis: Ke tose batáis hai ki tu nange báte? Tu u per ke phal khaile hai jaun Ham toke mináhi karli rahili? Tab u bolis: Ji ha, baki Tu hamme u aurat ke deile hai, aur u hamme deis khái ke, tab ham khaili. Tab U aurat se puchis: Tu ka karle hai? Tab u bolis: U sáp hamme bahakáis, tab ham khaili. Tab U sáp se bolis: Ham toke saja deila. Sab janáwar me se tu sarápal báte. Ab se tu ápan pet par ghisaraihe aur matti khaihe jab talak tu jihe. Aurat aur tu dusmani me rahihe aur tulogke aulád logan bhi. Aurat ke aulád me se koi tor mur pitla kar deiga, aur tu okar eri chitarái deihe. U aurat se bolis: Ab se tu pira aur musibat me larkan paida karihe. Aur tabbo tu ápan ádmi ke mangihe. Baki u tor sardár rahiga. Aur U Adam se bolis: Tu ápan aurat ke bát sunle aur per ke phal khaile jaun Ham mináhi karli rahili. Ohi se Ham dharti ke saráp deila. Ab se jiye khátin toke bahut mehenat se kám kare ke pari. Tu khet ke sauda khaihe, baki ghás aur káta wála jhalási bhi rahiga. Tu pasina giráike kám karihe jab talak tu jinda rahihe. Tab tor dehi matti hoi jái. Tu matti me se banáwal báte aur phin se matti hoi jaihe. Ádmi ápan aurat ke nám חַוָּה Chava [Eva] dharis. U

sab insán ke mái hoi gail hai. Tab Prabhu Parmeswar ádmi aur okar aurat khátin janáwar ke camra se kapra banáike usabke deis pahine ke. Tab U bolís: Ab insán Hamlog ghat accháí aur kharábi ján gail hai. Oke na cáhi jiwán ke per ke phal khái ke, nahi to u hardam ke liye jiga. Ohi se U usabke barhia jagaha me se báhar patháís. Ulogke cáhat raha matti par kheti-bári ke kám kare ke. Ulog to matti se banáwal gail raha. Aise U insán ke barhia jagaha me se bhagáís. Tab u Eden jagaha ke purab kait ek rakam ke swarag ke pari log ke dharis jiwán ke per ke phal rakháwe khátin. Aur bhi ekgo agiát talwár idhar udhar howat raha jeme usab per lage phin se na jái páwat.” **Javaans:** “Anadené ula iku kang julig dhéwé ing antarané sakéhing kéwan dharatan karyané Gusti Elohim, mangka iku tyelathu marang wong wadon mau: Temtunipun Gusti Elohim paring dhawuh dhatèng sampéyan: Sira aja mangan wohing sarupané wit-witan ing patamanan iki! Rak inggih, ta? Pangutyapé wong wadon marang si ula: Wohé wit-witan ing patamanan iki kabèh kéna baé dakpangan, nanging tumrap wohing wit kang ana satengahé patamanan iki, ana dhawuhé Gusti Elohim mangkené: Aja sira pangan, malah ndemok baé aja, supaya sira aja padha mati. Nanging si ula tyalathu marang wong wadon mau: Botèn-botènipun sampeyan sami péjah, nanging Gusti Elohim mirsa, samangsa sampéyan nédha wohipun wit pinika, sampéyan badhé kaparingan awasing paningal, témah dados sami kaliyan Gusti Elohim, saged nyumérépi ingkang saé lan ingkang awon. Wong wadon mau nuli wéruh yèn wit iku betyik kanggo pangan lan katon nengsémaké, lan manèh wit iku menginaké, awit bisa ngoléhaké kapintéran; tumuli méthil wohé lan mangan, kang lanang kang uga ana ing kono iya diwénéhi lan iya banjur mangan. Ing kono mripaté wong loro mau padha kabuka, temahan padha sumurup yèn wuda; mulané tumuli padha nggandhèng godhong anjir kagawé awér-awér. Sakaroné barèng padha krungu sabawané tindake Gusti Elohim lumampah ing patamanan, mbenéri wayah sumiliring angin raina, manungsa lan kang wadon banjur padha ndhelik saka ing ngarsané Gusti Elohim, ana ing satengahé wit-witan ing patamanan. Nanging Gusti Elohim tumuli nimbali marang manungsa, pangandikané: Sira ana ing ngendi? Unjuké kang kadangu: Kawula mirèng swaraning tindak Paduka wontèn ing patamanan, temah kawula ajrih, amargi wuda; pramila kawula lajèng ndhelik. Gusti Elohim ngandika: Sapa kang awèh wéruh marang sira yèn sira iku wuda? Apa sira mangan wohing wit kang Sunwaleraké marang sira supaya aja sira pangan? Unjuke manungsa: Tiyang estri ingkang Paduka parjngakèn dados sisihan kawula, punika ingkang nyukani wohing wit wau dhatèng kawula, lajèng kawula tedha. Gusti Elohim tumuli ngandika marang wadon: Pratingkah apa kang wus sira lakoni? Unjuké wong wadon: Sawèr punika ingkang ngapusi kawula, kawula lajèng nédha. Ing kono Gusti Elohim banjur ngandika marang si ula: Sarèhné sira nglakoni kang mangkono iku, sira kéna ing ipat-ipat ana ing antarané kéwan ingon-ingon lan ing antarané sato ing ara-ara; lakunira bakal nlosor nlapak wètèng sarta lebu kang bakal dadi panganira sajegira urip. Karodené Ingsun bakal ndadekaké memungsuhan ing antarané sira lan wong wadon iki, lan ing antarané turunira lan turuné wong wadon iki; turuné wong wadon iki bakal ngremuk endhasira lan sira bakal ngremuk tungkaké. Wong wadon iku didhawuhi mangkené: Ingsun bakal ngakehaké bangèt karepotané anggonira mètèng, klawan rekasa anggonira bakal nglairaké anak; sira bakal kayungyun marang bojonira lan iku bakal mengku marang sira. Sarta marang manungsa pangandikane: Sarèhné sira nuruti tèmbungé somahira sarta mangan wohing wit kang wus Sundhawuhaké marang sira supaya aja sira pangan, mulané bumi kéna ing ipat-ipat marga saka sira. Kalawan rekasa anggonira bakal mangan pametuné ing sajegira urip. Eri lan reungkudan kang bakal diwetokaké kanggo sira, sarta tetuwuhan ing bumi kang bakal dadi panganira. Anggonira mangan réjèki bakal kalawan kringètèn rainira, nganti tumeka sira bali marang bumi kang dadi asalira. Amarga sira iku lebu, lan sira bakal bali dadi lebu manèh. Anadené manungsa menehi jènèng חַוָּה Chava [Kawa] marang sisihane, amarga iku dadi lajering sakehing ngaurip. Gusti Elohim banjur ngaryakaké sandhangan walulang marang manungsa lan kang wadon, sarta diang gokaké. Gusti Elohim tumuli ngandika: Lah ta, manungsa iku wus dadi pepadhaningSun, bisa ngawruhi kang betyik lan kang ala. Kang iku aja nganti mulung tangane methil lan mangan wohing wit panguripan temah urip langgeng. Mulané banjur ditundhung dening Gusti Elohim saka ing patamanan Eden, kakarsakaké ngolah bumi kang dadi asalé. Sawuse manungsa katundhung metu, Gusti Elohim banjur mrenahaké kerub sawatara ana ing sawetane patamanan Eden, kanthi pèdhang murub kang mobat-mabit, kanggo njaga dalan kang anjog ing wit panguripan.” (בְּרֵאשִׁית [Genesis] 3:1-24).

Het hemelse Paradijs

Toen de mensen uit G'ds lieflijke aanwezigheid en zorgzaamheid werden verdreven doordat zij meenden door de boom van kennis aan G'd gelijk te kunnen worden, werd hun - en dus ook

ons - de weg tot de Boom des Levens afgesneden. Zo verloren wij de mogelijkheid, om uit de hand van de Almachtige eeuwig leven te ontvangen. In plaats daarvan werden wij sterfelijk. Wat houdt dat in? Het leven hier op aarde is maar tijdelijk. Het houdt een keer op. Er vindt een scheiding plaats tussen lichaam, ziel en geest. Het lichaam sterft, wordt begraven en vervalt, totdat er uiteindelijk nog slechts een skelet overblijft. Ziel en geest echter maken zich los van het lichaam en vertrekken naar een andere plaats, een andere dimensie. De meeste religies en volken spreken over een dodenrijk, dat de Grieken $\alpha\delta\eta\varsigma$ Hades noemden. De Babylonische dodenwereld was de plaats waar allen heengingen. Het traditionele Jodendom geloofde in die tijd eveneens in een soortgelijk dodenrijk, שׂוֹל Sh'ol genaamd, waar geen leven meer bestond en er geen scheiding was tussen goed en kwaad. Dood is dood, punt uit! De Tora geeft echter aanwijzingen voor het leven. Met het leven en niet met de dood houden ook de profeten zich bezig. Er ontstond een besef, dat de Eeuwige de mens wel in de Sh'ol kan brengen, maar dat Hij ook de macht heeft, de ziel daar weer weg te halen: *“De Eeuwige doodt en doet herleven, Hij doet naar het dodenrijk (שׂוֹל Sh'ol) neerdalen en daaruit opkomen”* (שׁמוּאֵל Sh'mu'el alef [1 Samuël] 2:6). Het verblijf in het dodenrijk is dus maar tijdelijk, het is echt niet de eindbestemming. Maar er is meer! Zowel in תְּהִלִּים Tehilim [Psalmen] 16:10 alsook in מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen] 2:27 lezen wij dat er zelfs ook zielen zijn, die helemaal niet worden prijs gegeven aan dedekondre, het dodenrijk: *“Want Gij geeft mijn ziel niet prijs aan het dodenrijk, noch laat Gij Uw gunstgenoot de groeve zien!”* **Surinaams:** *“Bikasi Yu no sa libi mi sili na ini dedekondre, èn Yu no sa gi pasi, fu meki a dedeskin fu Yu santawan pori!”* **Hindoestaans:** *“Ham okar pawitr Wála bāti, ohi se u hamme maral manai ke jagaha me na choriga aur hamár dehi na saran deiga!”* **Javaans:** *“Awit Gusti Elohim ora bakal ngelungké Aku nang panggonané wong mati lan ora bakal nglilani badanku dadi rusak nang kuburan, awit Aku temen marang Dèkné!”* Sha'ul haShaliach, de apostel Paulus, bevestigde dit: *“Zie, ik deel u een geheimenis mede. Allen zullen wij niet ontslapen, maar allen zullen wij veranderd worden!”* **Surinaams:** *“Un arki! Mi o ferteri un wan kibritori. Wi alamala no o dede, ma wi alamala o kenki!”* **Hindoestaans:** *“Sun, ab ham tulogke khát ek chipal bāt likhab! Sab masihi log na mariga, baki jab ákhri turahi bajáiga, tab hamlogke dehi chin bhar me badal jáiga!”* **Javaans:** *“Aku saiki arep mbukak pitutur sing kasimpen: awaké déwé iki ora kabèh bakal mati, nanging awaké déwé bakal malih!”* (1 Korinthiërs 15:51). Maar als er zielen zijn, die niet naar Sh'ol gaan, wat is dan hun lot? Het antwoord op deze vraag vinden wij in een andere vraag: Waarom lezen wij o.a. in de psalmen en in het boek Job dat de rechtvaardigen moeten lijden en de onrechtvaardigen een prachtig leven hebben? G'd is immers rechtvaardig. Als de goeden hun beloning en de slechten hun straf niet op aarde vinden, dan is de Sh'ol van de oude opvatting met zijn ontbreken van straf en beloning niet langer aanvaardbaar. Zo ontstond het geloof in de עוֹלָם הַבָּא Olam Haba, de wereld die komt. Volgens dit geloof zou in de Messiaanse Tijd de opstanding der doden plaatsvinden, de dood dus plaats maken voor eeuwig leven. Voor de goeden zou het goed zijn, voor de slechten een eeuwigdurende verschrikking. Het geloof in de opstanding en de daarop volgende straf of beloning vinden wij voor het eerst in het boek Daniël: *“Velen van hen, die slapen in het stof der aarde, zullen ontwaken, dezen tot eeuwig leven en genen tot versmading, tot eeuwig afgrijzen”* (דַּנְיֵאֵל Dani'el [Daniël] 12:2). Dit wordt in מַתִּיתַיְהוּ Matit'yahu [Mathéüs] 25:46 door Yeshua haMashiach zelf herhaald: *“En dezen zullen heengaan naar de Eeuwige straf, maar de rechtvaardigen naar het Eeuwige leven.”* Het Jodendom kent verschillende opvattingen omtrent het “hiernamaals”. De Essenen geloofden in het voortbestaan van de ziel, de Sadduceeën daarentegen behielden het geloof dat hierna niets is dan de Sh'ol. De opvatting van de Farizeeën heeft het Jodendom echter blijvend beïnvloed. Zij geloofden in de lichamelijke opstanding zoals beschreven in Daniël 12:2. Ook de plaatsen waar de zielen van de rechtvaardigen en de onrechtvaardigen tijdelijk verblijven tot de dag van het oordeel, kregen hun plek in de Joodse gedachtewereld. Na de zondeval heeft G'd het Paradijs, Gan-Eden, van de aarde weggehaald. Dit Paradijs bevindt zich nu in de derde hemel, wat duidelijk blijkt uit 2 Korinthiërs 12:2-4, waar Sha'ul [Paulus] schrijft: *“Ik weet van een mens in de Mashiach, veertien jaar is het geleden - of het in het lichaam was, weet ik niet, of dat buiten het lichaam was, weet ik niet, G'd weet het - dat die persoon weggevoerd werd tot in de derde hemel. En ik weet van die persoon - of het in het lichaam of buiten het lichaam was, weet ik niet, G'd weet het - dat hij weggevoerd werd naar het Paradijs en onuitsprekelijke woorden gehoord heeft, die het een mens niet geoorloofd is uit te spreken.”* **Surinaams:** *“Mi sabi wan sma di de wan nanga Mashiach. Tin-na-fo yari di psa Gado ben tyari en go te na a di fu dri heimel. Mi no sabi efu a go nanga en skin, efu no. Gado wawan sabi. Mi sabi san psa nanga a man disi. Ma mi no sabi efu*

a go nanga en skin, efu no. Dati na Gado wawan sabi. A doro te na ini Paradeis. Drape a yere sani di yu no man taki nanga wortu, sani di libisma no mus prefuru fu taki.” **Hindoestaans:** “Ham kuch jánila ek bhái ke bise me jaun Mashiaich me sámil hai. Cauda baris bhail ki u tisara swarag talak lei lewal gail. Ham na jánila ki u ápan dehi se gail ki ápan átma se. I Parmeswar jáne hai. U Paramdes me pahuc gail. Huwa par u aisan aisan pawitr bát sunis ki ekko insán ke hukum na hai bole ke aur bhi na bol sake hai.” **Javaans:** “Aku kenal sakwijiné wong messiaan sing patbelas taun kepungkur diangkat mlebu nang swarga sing duwur déwé. Aku ora ngerti embuh sak awaké, embuh namung nyawané. Namung Gusti Elohim sing ngerti. Aku ngerti tenan nèk wong iki diangkat mlebu Pirdus, embuh sak awaké, embuh ora, aku ora ngerti. Namung Gusti Elohim sing ngerti. Nanging aku ngerti nèk nang kana wong iki krungu swara-swara sing ora bisa didunungké nganggo tembungé manungsa lan manungsa ya ora kelilan ngomongké bab kuwi.” Volgens de traditionele Joodse opvattingen zijn er drie hemelen: de 1e hemel is de hemel die we kunnen zien, de blauwe lucht met de wolken; de 2e hemel is het heelal met de sterren en de maan; de 3e hemel kan je met geen enkel vliegtuig en geen enkele raket bereiken: het is de plaats waar de troon van G'd zich bevindt, het hemelse Jeruzalem, het paradijs. Dáár zijn de zielen van de rechtvaardigen in een staat van gelukzaligheid, een staat van rust en vrede, waarin zij van hun moeiten en van alle zorg en smart mogen uitrusten. Deze opvatting werd door Yeshua bevestigd, toen Hij aan het kruis vlak voor Zijn dood tegen de bekeerde misdadiger naast Hem gezegd heeft: “Voorwaar, Ik zeg u, heden zult gij met Mij in het Paradijs zijn.” **Surinaams:** “Fu tru Mi e taigi yu: Tide srefi yu sa de nanga Mi na Paradeis.” **Hindoestaans:** “Ham tose sac bolila ki áj se tu Hamár sanghe Paramdes me rahihe.” **Javaans:** “Pretyayaa, dina iki waé kowé bakal bareng karo Aku mlebu ing Pirdus.” (Lucas 23:43). In B'rit haChadasha, de Hebreeuwse versie van het zogenaamde Nieuwe Testament, gebruikt Yeshua hierbij inderdaad de naam גן עדן Gan-Eden. In Openbaring 2:7 lezen wij: “Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de Boom des Levens, die in het Paradijs G'ds is.” **Surinaams:** “A sma di e wini, Mi sa gi en fu nyan fu a bon san e gi libi di de na ini a Paradeis fu Gado.” **Hindoestaans:** “Aur jaun log jitiga, Ham ulogke jiwán ke per ke phal khái debe. U per to Parmeswar ke Paramdes me hai.” **Javaans:** “Sapa sing menang bakal tak kèki mangan wohé wit panguripan sing nang keboné Gusti Elohim.” - Let wel: er staat “is” en niet “was”! Het paradijs bestaat dus nog steeds, alleen niet hier op aarde. En in dit hemelse paradijs bevinden zich dus de zielen der rechtvaardigen, wachtend op hun toekomstige beloning. De zielen der g'ddelozen echter bevinden zich in Sh'ol, het dodenrijk, want zij verkozen boze werken boven goede. Zij zitten in de gevangenis, zoals Sh'ol ook wel genoemd wordt, in diepe duisternis in een vreselijke toestand, wachtend op de vurige gramschap van G'ds toorn. Aldus verblijven zij in deze staat, evenals de rechtvaardigen in Gan-Eden tot de tijd van hun opstanding. Zowel in Sh'ol alsook in Gan-Eden leven de zielen bewust en het aantal verhalen over wat zij doen, wat zij doormaken en wat zij willen, is in de Joodse geschriften zeer talrijk.

De arme Lazarus

Een bekend voorbeeld vinden we in het verhaal van de arme Lazarus. Het is een bijzonder bijbelgedeelte, waar nogal wat verschil van mening over bestaat. Velen zien het als een gelijkenis, maar dat staat er niet. Met name de NBG-vertaling laat dit duidelijk zien. Bij andere teksten wordt er boven gezet om welke gelijkenis het gaat, zoals bijvoorbeeld: “De gelijkenis van het verloren schaap en de verloren penning” (Lucas 15:1), “De gelijkenis van de verloren zoon” (Lucas 15:11) of “De gelijkenis van de onrechtvaardige rentmeester” (Lucas 16:1). Boven Lucas 16:19 staat echter alleen maar “De rijke man en de arme Lazarus”. Nergens staat er dat het om een gelijkenis zou gaan. Integendeel! Zelfs de naam van de hoofdpersoon uit dit gedeelte wordt genoemd: לָעֶזֶר La'zar - Lazarus! In gelijkenissen worden nooit persoonsnamen gebruikt. In Lucas 16:19-31 wel, en dat maakt dit bijbelgedeelte zo bijzonder! Het zijn woorden van Yeshua om ons te laten weten, dat er herkenning zal zijn zowel in Gan-Eden alsook in Sh'ol: “Er was een rijk man, die gekleed ging in purper en fijn linnen en elke dag schitterend feest hield. En er was een bedelaar, La'zar genaamd, vol zweren, nedergelegd bij zijn voorportaal, die verlangde zijn honger te stillen met wat van de tafel van de rijke afviel; zelfs kwamen de honden zijn zweren likken. Het geschiedde, dat de arme stierf en door de engelen gedragen werd in Avrahams schoot. Ook de rijke stierf en hij werd begraven. En toen hij in Sh'ol [het dodenrijk] zijn ogen opsloeg onder de pijnigingen, zag hij Avraham van verre en La'zar in zijn schoot. En hij riep en zeide: Avi Avraham [Vader Abraham], heb medelijden met mij en zend La'zar, opdat hij de top van zijn vinger in water dope en mijn tong verkoele, want ik lijd pijn in deze vlam. Maar Avraham zeide: Kind, herinner u, hoe gij het goede tijdens uw leven hebt

ontvangen en insgelijks La'zar het kwade; nu wordt hij hier vertroost en gij lijdt pijn. En bij dit alles, er is tussen ons en u een onoverkomelijke kloof, opdat zij, die van hier tot u zouden willen gaan, dit niet zouden kunnen, en zij vandaar niet aan onze kant zouden kunnen komen. Doch hij zeide: Dan vraag ik u, vader, dat gij hem naar het huis van mijn vader zendt, want ik heb vijf broeders. Laat hij hen dan ernstig waarschuwen, dat ook zij niet in deze plaats der pijniging komen. Maar Avraham zeide: Zij hebben Moshe [Mozes] en de profeten, naar hen moeten zij luisteren. Doch hij zeide: Neen, Avi Avraham, maar indien iemand van de doden tot hen komt, zullen zij zich bekeren. Doch hij zeide tot hem: Indien zij naar Moshe en de profeten niet luisteren, zullen zij ook, indien iemand uit de doden opstaat, zich niet laten gezeggen." Dit tekstbewijs op de vraag naar herkenning en oogcontact tussen Gan-Eden en Sh'ol wordt versterkt door een andere uitspraak van Yeshua in Lucas 13:28 over mensen zoals de rijke man, die niet in de hemel zullen komen, omdat ze Hem niet willen kennen: "Daar zal het geweest zijn en het tandengeknars, wanneer gij Avraham en Yitz'chaq [Isaäk] en Ya'aqov [Jakob] zult zien en al de profeten in het Koninkrijk G'ds, maar uzelf buitengeworpen." Dit zijn harde woorden, maar de Eeuwige is barmhartig en liefdevol. Hij wil niet dat er ook maar één ziel verloren gaat. Hij geeft kans op kans. Zelfs aan de zielen in Sh'ol, de gevangenis, werd het evangelie verkondigd, om hen alsnog de kans op bekering te geven: "Zult Gij aan de doden een wonder doen; zullen schimmen opstaan en U loven? Wordt in het graf Uw goedertierenheid verkondigd, Uw trouw in de plaats der vertering?" (תהלים Tehilim [Psalm] 88:11-12). "Want ook de Mashiach is eenmaal om de zonden gestorven als rechtvaardige voor onrechtvaardigen, opdat Hij u tot G'd zou brengen: Hij, die gedood is naar het vlees, maar levend gemaakt naar de geest, in welke Hij ook heengegaan is en gepredikt heeft aan de geesten in de gevangenis (Sh'ol), die eertijds ongehoorzaam geweest waren, toen de lankmoedigheid G'ds bleef afwachten, in de dagen van Noach, terwijl de ark in gereedheid werd gebracht, waarin weinigen, dat is acht zielen, door het water heen gered werden." (1 Petrus 3:18-22). "Want daartoe is ook aan doden het evangelie gebracht, opdat zij wèl, naar de mens, wat het vlees aangaat, zouden geoordeeld worden doch, naar G'd, wat de geest betreft, zouden leven." (1 Petrus 4:6). Zoals gezegd, in het Jodendom bestaan nog altijd naast elkaar het geloof in het voortbestaan der ziel en in de lichamelijke opstanding der doden. De uitspraak in de Mishna Sanhedrin 10:1: "Geheel Israël heeft deel aan Olam Haba, de Komende Wereld, maar de volgende personen niet: hij die niet gelooft, dat het geloof in de opwekking der doden reeds in de Tora is voorgeschreven; hij die loochent dat de gehele Tora door G'd geopenbaard is, en de afvallige" vormt nog immer uitgangspunt van deze beschouwing. Vrijwel algemeen wordt aangenomen dat de komst of beter gezegd de wederkomst van de Mashiach ook de herleving der doden teweeg zal brengen. De vragen die daarbij rijzen worden beantwoord met: "Wij kennen de geheimen der Schepping, ondanks een eeuwenlange studie, nog altijd niet. Waarom zouden wij de pretentie hebben, de geheimen van het eind der dagen te kennen?" (Aron Barth).

Opstanding der doden

De zondaars moesten uit het paradijs vertrekken. De Boom des Levens bleef in Gan-Eden achter. Hij wacht daar nog steeds op u en op mij. De k'ruvim [cherubs] met hun vlammende zwaarden zullen ons doorlaten als we aan een aantal voorwaarden voldoen: "Wie overwint, hem zal Ik geven te eten van de Boom des Levens, die in het paradijs G'ds is." (Openbaring 2:7). "Zalig zij, die hun gewaden wassen, opdat zij recht mogen hebben op het Geboomte des Levens en door de poorten ingaan in de stad." (Openbaring 22:14). Waarmee kunnen de gewaden worden gewassen? Met het bloed van Yeshua: "Zij hebben hun gewaden gewassen en die wit gemaakt in het bloed des Lams!" (Openbaring 7:14). G'd voert de mensheid tot een bepaalde climax, tot de komst van de Mashiach Yeshua, die aan de oorlog een einde zal maken, die de verschrikking van de dood voor altijd zal wegnemen en op deze aarde de toestand van het oorspronkelijke Gan-Eden zal laten intreden, waardoor het paradijs ginds en dat van hier inéénvloeien. In tegenstelling met religies die de bevrijding uit het lichaam als hoogste doel stellen, kondigt de Bijbel echter herhaaldelijk de lichamelijke opstanding aan als meest vitale gebeurtenis: (Daniël 12:2, Ezechiël 37:1-14, Johannes 5:25-29 en 1 Korinthiërs 15:35-58). De geest wordt opnieuw bekleed met een lichaam, ditmaal van onverderfelijke elementen. Dat lichaam zal volmaakt en eeuwig zijn en de persoonlijkheid, die het omkleedt, zal de eigen individuele persoonlijkheid zijn. Het verzoeningswerk van Yeshua maakte deze opstanding mogelijk. Hij was dan ook de eerste die de macht van מוֹת Mavet [de dood] brak en uit het graf opstond. Daarna kregen vele Joodse gelovigen, die als rechtvaardigen geleefd hebben naar de wet die zij kenden, de Tora, het voorrecht om uit het graf op te staan: "En de

graven gingen open en vele lichamen der ontslapen heiligen werden opgewekt. En zij gingen uit de graven na Zijn opstanding en kwamen in de heilige stad, waar zij aan velen verschenen". (מתתיהו Matit'yahu [Matthéüs] 27:52-53). Dit gebeurde vooruitlopend op de toekomstige massale opstanding van de gelovigen als de Mashiach terugkomt. Daarna vestigt Yeshua Zijn duizendjarig vrederijk. Pas ná deze duizend jaren worden ook de g'ddelozen uit het dodenrijk opgewekt om vervolgens evenals satan en zijn demonen in de poel des vuurs, de hel ofwel גיהנום Geihinom, geworpen te worden: "En ik zag een grote witte troon en Hem, die daarop gezeten was, voor wiens aangezicht de aarde en de hemel vluchtten, en geen plaats werd voor hen gevonden. En ik zag de doden, de groten en de kleinen, staande voor de troon, en er werden boeken geopend. En nog een ander boek werd geopend, ספר החיים Sefer haChayim [het boek des levens] en de doden werden geoordeeld op grond van hetgeen in de boeken geschreven stond, naar hun werken. En de zee gaf de doden, die in haar waren, en de dood en het dodenrijk gaven de doden, die in hen waren, en zij werden geoordeeld, een ieder naar zijn werken. En מות Mavet [de dood] en שאול Sh'ol [het dodenrijk] werden in de poel de vuurs geworpen. Dat is de tweede dood: de poel des vuurs. En wanneer iemand niet bevonden werd geschreven te zijn in het boek des levens, werd hij geworpen in de poel des vuurs. En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren voorbijgegaan, en de zee was niet meer. En ik zag de heilige stad, een nieuw Jeruzalem, nederdalende uit de hemel, van G'd, getooid als een bruid, die voor haar man versiert is. En ik hoorde een luide stem van de troon zeggen: Zie, de tent van G'd is bij de mensen en Hij zal bij hen wonen, en zij zullen Zijn volken zijn en G'd zelf zal bij hen zijn, en Hij zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geklaag, noch moeite zal er meer zijn, want de eerste dingen zijn voorbijgegaan. En Hij, die op de troon gezeten is, zeide: Zie, Ik maak alle dingen nieuw. En Hij zeide: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en waarachtig. En Hij sprak tot mij: Zij zijn geschied. Ik ben de Alpha en de Omega, het begin en het einde. Ik zal de dorstige geven uit de Bron van het Water des Levens om niet. Wie overwint, zal deze dingen beërven, en Ik zal hem een G'd zijn en hij zal Mij een zoon zijn. Maar de lafhartigen, de ongelovigen, de verfoeilijken, de moordenaars, de hoereerders, de tovenaars, de afgodendienaars en alle leugenaars - hun deel is in de poel, die brandt van vuur en zwavel: dit is de tweede dood." (חזיון Chizayon [Openbaring] 20:11-15 en 21:1-8).

Het nieuwe Paradijs

Voor de rechtvaardigen keert het Paradijs terug op de nieuwe aarde met zijn wonderbare vruchtbaarheid en zijn volkome harmonie en vrede. Dit houdt méér in dan alleen maar een terugkeer van de oorspronkelijke situatie. Zoals de eerste mens in de tijd van zijn onschuld leefde in G'ds weldadige nabijheid, zo zullen de rechtvaardigen uit alle volken de Eeuwige op Zijn heilige berg mogen naderen. En juist zoals בראשית B'reshit [Genesis] 2 de religieuze situatie van Adam aanschouwelijk maakt door hem in een wonderbaarlijk bevoorrechte omgeving te plaatsen, zo zullen ook zij wonen in een nieuw Paradijs op aarde. De geschiedenis van G'ds volk loopt dus van Paradijs tot Paradijs. Door de **ongehoorzaamheid** aan G'ds gebod werd de mens uit Gan-Eden verdreven en werd dit Paradijs van de oude aarde weggenomen. Maar door de **gehoorzaamheid** van Yeshua zal het terugkeren naar de nieuwe aarde. In dit herstelde Paradijs zullen G'ds kinderen als het zaad van Avraham tot in alle eeuwigheid de gemeenschap met G'd smaken. De rechtvaardigen zullen de nieuwe aarde bewonen en haar nooit meer verlaten. Het toekomstige leven van G'ds kinderen zal een leven van Eeuwige heerlijkheid zijn: Ook de dieren zullen elkaar geen leed meer berokkenen: "Dan zal de wolf bij het schaap verkeren en de panter zich nederleggen bij het bokje; het kalf, de jonge leeuw en het mestvee zullen tezamen zijn, en een kleine jongen zal ze hoeden; de koe en de berin zullen samen weiden, haar jongen zullen zich tezamen nederleggen, en de leeuw zal stro eten als het rund; dan zal een zuigeling bij het hol van een adder spelen en naar het nest van een giftige slang zal een gespeend kind zijn hand uitstrekken." (ישעיהו Yeshayahu [Jesaja] 11:6-9). Enkele hoofdstukken later wordt deze belofte nog eens herhaald: "De wolf en het lam zullen tezamen weiden en de leeuw zal stro eten als het rund, en de slang zal stof tot spijs hebben; zij zullen geen kwaad doen noch verderf stichten op gans mijn heilige berg, zegt de Eeuwige." (65:25). G'd zal Zijn belofte waarmaken: "De Eeuwige talmt niet met de belofte, al zijn er, die aan talmen denken, maar Hij is lankmoedig jegens u, daar Hij niet wil, dat sommigen verloren gaan, doch dat allen tot bekering komen. Maar de dag van Adonai zal komen als een dief. Op die dag zullen de hemelen met gedruis voorbijgaan en de elementen door vuur vergaan, en de

aarde en de werken daarop zullen gevonden worden. Daar al deze dingen aldus vergaan, hoedanig behoort gij dan te zijn in heilige wandel en g'dsvrucht, vol verwachting u spoedende naar de komst van de dag G'ds, ter wille waarvan de hemelen brandende zullen vergaan en de elementen in vuur zullen wegsmelten. Wij verwachten echter naar Zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid woont. Daarom, geliefden, beijvert u in deze verwachting, onbevlekt en onberispelijk te blijken voor Hem in vrede, en houdt de lankmoedigheid van onze Eeuwige voor zaligheid, zoals ook onze geliefde broeder Sha'ul naar de hem gegeven wijsheid u geschreven heeft, evenals in alle brieven, wanneer hij over deze dingen spreekt.”

Surinaams: “Masra no e draidrai fu du san A pramisi, ma son sma de di e prakseri dati. Ma A abi langa pasensi nanga unu, fu di A no wani tak' son sma go lasi. A wani tak' ala sma drai den libi. Ma a dei fu Masra o kon leki fa wan fufuruman e kon. Tapu a dei dati ala sani di de na loktu o wai gwe nanga bigi babari. Den difrenti sani di de na loktu o bron gwe. Grontapu nanga ala den sani di e psa na en tapu, o kon na krin na fesi Gado. Efu ala den sani disi o bron gwe tapu sowan fasi, dan un mus fu libi wan santa fasi leki fa Gado wani. Un mus ferwakti a dei fu Gado èn meki muiti fu a dei dati kon esi. Tapu a dei dati den sani di de na loktu o bron èn a faya o meki den smèlter gwe. Ma wi e ferwakti a sani san Gado ben pramisi: wan nyun heimmel nanga wan nyun grontapu o kon pe ala sma o du san bun ini Gado ai. Lobiwan, fu di wi e ferwakti dati, un mus du ala muiti fu libi wan krin libi sondro fowtu ini Gado ai. Un mus libi ini freide nanga En tu. Sabi tak' a ferlusu di wi ferlusu, na fu di Masra abi langa pasensi nanga wi. Wi lobi brada Paulus ben skrifi fu a sani disi tu nanga a koni di Gado gi en. A skrifi fu en ini ala den brifi te a e taki fu a sani disi.”

Hindoestaans: “Kuch manai log soce hai ki U jánbujhke ápan áne wála tem hatáwe hai. Baki aise na hai. U mánge hai ki koi na sada khátin okare lage se alag karal jái. Na, U mánge hai ki har ek manai ápan páp pastái ke ápan dil safa karwáwe. Ohi khátin U dhiraj se agore hai. Baki jaise ek cor cuppe se áwe hai, oisane Prabhu bhi acakke me lautke áiga. U din swarag bahut halla se samáp hoi jáiga, aur sab cij jaun se sansár banáwal hai, usab jaráwal jáiga. Aur dunia ke sab cij aur sab kám dekhái jáiga. I bát yád karke tulogke cáhi alag karal wálan ghat ketana auro safa se ápan jiwán bitáwe ke aur Parmeswar ke barka máne ke. Parmeswar ke din khiál karihe aur bhi kausis karihe jeme u haliye se áwe. U din par swarag jaráwal jáiga aur sab cij jaun se sansár banáwal hai, usab ági se gal jáiga. Baki U hamlogke wáda karis hai ki U ekgo náwa swarag aur náwa dunia banáiga. Huwa par sab cij bahut barhia se caliga jaise u mángi. U wáda karis hai, ohi se hamlog khusiáli se agorila. Pyára logan, tulogke cáhi agorte me kausis kare ke ápan jiwán safa se bitáwe ke jaise Prabhu mánge hai, jeme tulog ose mil-julke rahihe. Khiál kar ki Parmeswar káhe ke dhiraj se agore hai. U mánge hai dher manai logan ke páp me se bacáwe. Hamlogke pyára bhái Paulas bahut gyán páis hai, aur u i sab cij ke bise me tulogke khát bhi likhis hai. U ápan sab cithi me ekahi bát likhis hai jab u i cij ke bise me likhat raha.”

Javaans: “Mulané aja pada mikir nèk wis kesuwèn banget lan Dèkné ora bakal teka menèh. Ora para sedulur, nèk Gusti wis ngetokké janji bakal balik menèh, Dèkné mesti bakal teka menèh, senajan ènèng sing pada mikir nèk Gusti kesuwèn tekané. Nanging apa ta jalarané kok Gusti durung teka? Jalaran Gusti ngétokké kesabarané marang kowé. Karepé Gusti, aja sampék ènèng wong siji waé tiba ing karusakan, nanging bisaa kabèh wong pada ninggal urip dosa lan pada nurut marang Gusti. Nanging wantyiné tekané Gusti kaya tekané maling kaé, ora kenèng dijagakké. Nèk Gusti teka, langit bakal ilang nganggo swara kaya nèk kanon njebluk kaé lan pérang-pérangané bumi bakal kobong kabèh. Jagat sak penggawéné bakal kudu asok penjawab marang Gusti Elohim. Para sedulur, nèk sembarang kuwi mau kabèh bakal dirusak kaya ngono, kepriyé perluné enggonmu nglakoni urip sing sutuyi lan sing nurut pituturé Gusti Elohim. Pada ngarep-arepa dina tekané Gusti kanti tenanan, nganggo urip sing ngajèni marang Gusti Elohim. Nèk Gusti teka, langit bakal kobong lan pérang-pérangané bumi bakal ilang, jalaran sangka panasé geni. Nanging awaké déwé ngarep-arep langit anyar lan bumi anyar, kaya sing wis dijanji karo Gusti. Nang panggonan anyar iki sembarang bakal mlaku kaya sing dikarepké Gusti Elohim. Mulané para sedulur sing tak trésnani, sak barengé awaké déwé pada ngentèni kuwi mau kabèh klakon, hayuk awaké déwé pada nglumui tenan nindakké urip sing resik lan sing pantes, rukun karo Gusti Elohim. Dadiné nèk Gusti teka, awaké déwé bisa ketemu ngono. Ngertia para sedulur, ya kesabarané Gusti sing marakké awaké déwé iki bisa nampa keslametan. Uga layang-layangé seduluré awaké déwé ing katrésnan, sedulur Paulus, enggoné ngomong ya nganggo kaweruh sangka Gusti Elohim. Wujuté, nang layang-layangé kabèh dèkné ngomongké bab iki.” (2 Petrus 3:9-16a). Vele vragen over het leven na de dood vinden hun antwoord in G'ds woord. Ik wil deze bijbelstudie nu besluiten met de waarschuwende woorden uit de verzen 17 en 18 van hetzelfde hoofdstuk: “Geliefden, daar gij het nu van tevoren weet, weest op uw hoede, dat gij niet, door de dwaling der zedelozen medegesleept, afvalt van uw eigen standvastigheid, maar

wast op in de genade en in de kennis van onze Heer en Verlosser, Yeshua haMashiach. Hem zij de heerlijkheid, zowel nu als tot de dag der eeuwigheid!” **Surinaams:** “Lobiwan, now di un sabi disi na fesi, un mus luku bun tak’ un no drai un baka gi san un ben e bribi so tranga, dan un meki den sma di no e hori no wan wèt hari unu kon ini den sani san no tru. Ma meki wi Masra Yeshua haMashiach, wi Ferlusuman, sori unu En bun-ati moro nanga moro, èn un mus kon leri sabi En moro bun. Na En mus kisi ala grani now èn fu têgo!” **Hindoestaans:** “Accha, pyára logan, ab i cij howe se pahile tulog ján gaile ki ka hoiga. Ohi khátin bacáike rahu aur na bahakáwal jaihe kharáb sikháwe wálan ke dwára. Usab ekko hukum par na mánge hai cale. Jab tulog bahakáwal jaihe, tab ápan barhia biswás chor deihe, aur i na thik hai. Baki ham mángila ki tulog Parmeswar ke bhalái aur bhi hamlogke bacáwe Wála Prabhu Yeshua haMashiach ke auro thik se ján ja. Oke sab ádar mile áj aur sada ke liye!” **Javaans:** “Para sedulur sing tak trésnani, kowé kabèh saiki wis tak élingké lan wis pada ngerti sakdurungé. Pada sing ati-ati tenan karo piwulangé wong-wong sing ora manut marang kekarepané Gusti Elohim. Aja sampèk katut penasarané wong-wong kuwi lan aja sampèk pedot sangka pengandemu. Malah pada mundaka ing kabetyikané Gustiné lan Juru Slameté awaké déwé Yeshua haMashiach. Pada mundaka enggonmu kenal marang Dèkné. Muga-muga Gusti diluhurké, saiki lan slawas-lawasé!” Amen!

Werner Stauder